

Wat onderwijs waard is

Zolang we de kwaliteit van genoten onderwijs niet goed genoeg kunnen meten, zullen we aan bestuurlijke efficiëntie moeten inboeten om informatie over kwaliteitsbeleving van onderop naar boven te laten borrelen.

De bezetters van het Maagdenhuis willen dat de zachte waarde van onderwijs zwaarder mee wordt geteld en denken dat zelf meebesturen de kosteloze weg daarnaartoe is. Arthur Schram wees op 13 maart in *de Volkskrant* op de miserabele jaren van stuurloze universiteiten waarin studentenorganen de hakken in het zand zetten en bestuurders ofwel ongemotiveerd (want bezig met wetenschap) ofwel onkundig (want gevlucht uit de wetenschap) waren. Schrams dochter Eva reageert via de krant op haar vader door te wijzen op de uitholling van kwaliteit door de focus op massaal onderwijs.

Rendement is in deze discussie een ongelukkige term omdat deze het kwalitatieve deel van wat een opleiding waard is, negeert. Rendement is een financiële term, synoniem aan opbrengst en winst. Daar zit de kern van het gevoelsmatige probleem, want als we zouden spreken over waarde in plaats van rendement, dan zou de discussie rondom het Maagdenhuis ineens gaan over wat het afstuderen in een studie als Scandinavische talen waard is. Iedereen zal begrijpen dat het hier niet alleen om positieve waarden gaat. We zijn groot geworden met de afweging of dat ijsje jou die vijftig cent zakgeld waard is.

Het sturen op onderwijs begint bij het Rijk en eindigt in de interactie tussen student en docent. In dat proces, van boven naar beneden, veranderen de afweging en de beschikbare informatie van kwantiteit naar kwaliteit.

Bovenaan staat de minister. Zij wil Nederlanders een goede start geven op de mondiale arbeidsmarkt. Zo veel mogelijk afgestudeerden aan opleidingen van een zo hoog mogelijke kwaliteit. Aan beide aspecten wordt bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen hard gewerkt. Maar de minister staat ver van de collegezaal vandaan, en verdeelt het budget grotendeels op basis van het afstudeerrendement van universiteit X ten opzichte van de andere universiteiten. De kwaliteit wordt

SANDRA PHLIPPEN

Hoofredacteur ESB

sandra.phlippen@economie.nl

gecontroleerd door inspectie en visitatie, maar dit instrument beliet alleen het zakken onder een minimumkwaliteit. Het is geen instrument dat aanzet tot een zo hoog mogelijke kwaliteit.

Bestuurders staan iets minder ver van de collegezaal af, maar zijn uiteraard niet in staat de kwaliteit van elk college zelf te beoordelen. Een bestuurder, zoals Van Dissel op 17 maart in het *FD* schreef, wil uitstekend onderwijs en baanbrekend onderzoek. Dat kost geld en noodzaakt tot meer afgestudeerden. Hier ligt de perverse prikkel tot het verlagen van de lat, zodat meer studenten eroverheen springen. Hier ligt ook een groot deel van de verantwoordiging van de bezetters.

Dat gevoel is begrijpelijk, want grotere collegezalen vragen om ander docentschap. Iedere docent weet dat hoe meer studenten in de zaal, hoe langzamer en letterlijk theater de lesstof moet worden gebracht om de gehele massa mee te krijgen. Of de kwaliteit daar per se slechter van wordt, is nog onzeker. Een ander belang dat daarbij speelt is het realiseren van betere arbeidsmarktkansen voor grotere aantallen studenten in de maatschappij door een academisch diploma. Kleinschalig onderzoek is voor een klein aantal. Zij zullen tevreden zijn over de kwaliteit, maar alle buiten de boot gevallen studenten blijven buiten beeld.

De student zelf denkt uiteindelijk ook in termen van kosten en baten. Wat is deze studie mij waard? Pas daar waar studenten interacteren met docenten komt de (ervaren) kwaliteitsinformatie van de opleiding naar voren. In termen van arbeidsmarktkansen, maar zeker ook in termen van geluk. Het goede nieuws is dat we dit al jarenlang meten. Per vak worden gedetailleerde onderwijsbeoordelingen ingevuld. Deze gaan over hoe enthousiast de docent je maakt, hoe begrijpelijk de stof wordt uitgelegd en dergelijke. Het verrijken van de afstudeeraantallen met een weging van de ervaren kwaliteit per student per vak zou een eerste toch zeker niet onhaalbare stap kunnen zijn. Studenten en docenten laten meedenken over wat kwaliteit voor hen betekent en wat het hun waard is, klinkt al een heel stuk constructiever.